

KAMERKOOR

SineNomine

A L K M A A R

40
jaar

HOHE MESSE

MESSE IN H-MOLL - J.S. BACH

zaterdag 26 november 2016

voorprogramma: 18.45 uur, concert: 20.00 uur

zondag 27 november 2016

voorprogramma: 14.00 uur, concert: 15.15 uur

Heiloo, Cultuurkoepel

Kennemerstraatweg 464

Amsterdam, Westerkerk

Prinsengracht 281

Uitvoerenden:

Kamersine Nomine en
Barokensemble Accademia
Amsterdam

Solisten:

Maayan Licht, sopraan
Dave ten Kate, alt
Seil Kim, tenor
Frans Fiselier, bas

Onder leiding van:

Paul Valk

Toegangsprijs € 27,50

Donateurs: € 24,50

CJP/65+: € 26,00

Kinderen tot 15 jaar: gratis

Informatie: www.sinenominealkmaar.nl
of 072 5336906

VSBFonds.
iedereen doet mee

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS
De kunst van het geven

PROGRAMMA

Johann Sebastian Bach (1685 – 1750)

Messe in h-Moll BWV 232

Hohe Messe

I Missa

Kyrie
Christe
Kyrie
Gloria
Et in terra pax
Laudamus te
Gratias agimus tibi
Domine Deus
Qui tollis
Qui sedes
Quoniam tu solus sanctus
Cum sancto spiritu

Pauze

II Symbolum Nicenum

Credo in unum Deum
Patrem omnipotentem
Et in unum Dominum
Et incarnatus est
Crucifixus
Et resurrexit
Et in Spiritum Sanctum
Confiteor
Et expecto

III Sanctus

Sanctus
Pleni sunt coeli

IV Osanna, Benedictus, Agnus Dei et Dona nobis pacem

Osanna in excelsis
Benedictus
Osanna repetatur
Agnus Dei
Dona nobis pacem

Dit concert is mede mogelijk gemaakt door:

- VSBfonds
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- H.K. Verkoren
- W. Moene
- Onze adverteerders
- Onze donateurs

WOORD VOORAF

Beste leden, sponsors, donateurs en toehoorders,

Een mijlpaal is bereikt in 2016: Kamerkoor Sine Nomine bestaat 40 jaar!

Wij vieren dit jubileum met de uitvoering van de Messe in h-Moll BWV 232, beter bekend als de Hohe Messe van Johann Sebastian Bach.

Dit doen we samen met barokensemble Accademia Amsterdam en vier bijzondere solisten.

Sine Nomine is ontstaan in 1976 uit een koor voor oude muziek "Souterliedekens". Toen de toenmalige dirigent en oprichter met enkele koorleden en de naam van het koor vertrok, bleven de overige leden achter zonder naam (sine nomine).

Siem Groot leidde daarna het koor enkele jaren, maar het was Gerard Beemster die van 1979 tot 1991 als dirigent het koor op een hoger plan bracht.

In de roerige periode die daarop volgde, namen Paul Sanders en Jan Brethouwer achtereenvolgens het stokje over.

In 1993 begon het koor aan zijn huidige opmars onder leiding van Paul Valk.

Het repertoire is allang niet meer beperkt tot oude muziek, Sine Nomine zingt door de eeuwen heen, van muziek uit de renaissance tot hedendaags repertoire.

Ook buiten het normale concert-

Foto: Ninke Groot

programma deinst Sine Nomine niet terug voor muzikale experimenten. In het voorjaar 2016, het eerste concert in het jubileumjaar, bleek dat eens te meer in het programma *Lage Landen Live* met hedendaagse muziek van nog levende componisten. “Six Medieval Songs” van Bernard van Beurden (voor koor en cello) en nieuwe composities van de Haarlemmers Pim Abbestee en Erik van Halderen.

Kamerkoor Sine Nomine bestaat uit enthousiaste en gemotiveerde koorzangers met een hoog ambitieniveau en een grote inzet. De koorklank wordt veelal geprezen en daarom blijft er aandacht voor het aantrekken van jonge stemmen om die klankkwaliteit te waarborgen.

Verschillende commissies, dirigent en bestuur vervullen met grote betrokkenheid hun taken binnen de organisatie van het koor. Dit zorgt

ook voor een sfeer van saamhorigheid en het maakt dat de programmering verrassend blijft. Ik wil iedereen bij dezen bedanken voor deze vaak niet geringe inzet!

Een woord van dank richt ik ook aan onze sponsors, donateurs en subsidiegevers. Zonder hun financiële steun zouden de concerten door Sine Nomine niet mogelijk zijn.

Met veel plezier hebben wij aan de Hohe Messe gewerkt, de generale repetitie met solisten en barokensemble Accademia onder leiding van onze maestro Paul Valk was voor ons al een feest op zich.

Ik wens u en onszelf een prachtige, feestelijke uitvoering toe!

Roosmarie van Dijk
Voorzitter

TOELICHTING

Al in vroegchristelijke tijden ontwikkelt de eredienst zich tot een vorm die we nu nog steeds kennen. Een belangrijk onderdeel van die eredienst is de mis. In de vorm hiervan is, al sinds de achtste eeuw, de Romeinse ritus de standaard geworden. De vaste gezangen die in iedere mis (behalve de dodenmis, het Requiem) terugkeren, zijn: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus en Agnus Dei. Deze vaste gezangen (die ook vastliggen in bovengenoemde volgorde) worden het “Ordinarium Missae” genoemd.

Dit geldt dus voor de katholieke mis. De lutherse liturgie wijkt hiervan in tal van opzichten af, maar er is ook één belangrijke overeenkomst: ook de lutherse eredienst kent de Latijnse “Missa”, die hier alleen de combinatie van Kyrie en Gloria omvat. Bach schreef in de jaren '30 van de 18e eeuw in het lutherse Leipzig 4 betrekkelijk eenvoudige Kyrie + Gloria-zettingen, een combinatie die – vanwege de verkorte vorm t.o.v. de katholieke mis – ook wel “Missa brevis” wordt genoemd.

Maar de mis die wij kennen als de “Hohe Messe”, op een uitvoering waarvan u vandaag afgekomen bent, is een heel ander verhaal. Dat is een – naar katholieke maatstaven gemeten – complete mis. En dat stelt ons voor

een aantal raadsels, want wat precies beoogde Bach met het schrijven van een dergelijke mis? Dat bovendien het enige vocale werk is waarvoor hij nooit ofte nimmer een complete uitvoering gepland of zelfs maar beoogd heeft?

In de eerste plaats moet hier worden opgemerkt dat de betiteling “Hohe Messe” niet van Bach zelf afkomstig is; het is een 19e-eeuwse fantasienaam, die rond 1830 aan dit grootschalige meesterwerk gegeven is. Een neutralere benaming voor het werk komen we ook tegen: de “H-moll-Messe”, oftewel de mis in B kleine terts. Maar ook die naam klopt niet helemaal: Het eerste Kyrie staat weliswaar in deze toonsoort, maar de talrijke delen waaruit de gehele compositie is opgebouwd, laten een grote verscheidenheid aan toonsoorten zien. Een passende benaming zou “Missa solemnis”, plechtige mis kunnen zijn. En in ieder geval is het een “Missa tota”, met alle delen van het Ordinarium Missae.

Hoe noemde Bach dan zelf eigenlijk deze mis? Wel, Bach heeft aan het werk als geheel geen naam gegeven. De compositie is overgeleverd in vier verschillende katernen, met verschillende namen:

1. Missa (dit omvat, zoals we eerder zagen, de delen Kyrie en Gloria);
2. Symbolum Nicenum, oftewel het

Credo; de geloofsbelijdenis volgens de leerstellingen van het Concilie van Nicea in 325 en het Concilie van Constantinopel in 381;

3. Sanctus;
4. Osanna + Benedictus + Agnus Dei + Dona nobis pacem.

Deze vier katernen zijn bovendien ontstaan in verschillende perioden van bij elkaar ongeveer een kwart eeuw. Voor zijn "Missa tota" gebruikte Bach allerlei muziek die hij (soms veel) eerder componeerde.

Het oudste onderdeel van de mis is katern nr.3: het Sanctus. Bach schreef dit deel toen hij nog niet zo lang in Leipzig was, voor de eerste kerstdag van 1724. Dit Sanctus is op een grootschalige wijze gecomponeerd die in Bachs muziek tot dan toe ongekend en zonder precedent was. De Triniteit, de Heilige Drievuldigheid van God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, wordt door Bach op alle mogelijke manieren tot uitdrukking gebracht. Om er slechts enkele voorbeelden van te geven: er zijn $3 \times 3 \times 3 = 27$ delen, de instrumenten zijn in 3 groepen verdeeld: 3 hobo's (in plaats van de gebruikelijke 2), 3 vioolpartijen en 3 trompetten; verder is er de constante triolen-beweging in het Sanctus en de 3/8-maat van het Pleni sunt coeli.

Iets minder oud is katern nr.1: de Missa. Bach schreef dit Kyrie + Gloria in 1733, in dezelfde periode dus als de vier

andere "Missae breves" die hierboven al zijn genoemd. Maar deze Missa in katern nr.1 onderscheidt zich in een aantal opzichten van die andere vier: de tekst is verspreid over twaalf delen in plaats van de verdeling in zes; het koor is 5-stemmig waar het in de andere missen slechts 4-stemmig is, en waar in die vier missen het orkest bestaat uit strijkers met orgel en (hooguit) 2 houtblazers, is de Missa van katern nr.1 rijk bezet met (naast opnieuw strijkers en orgel) een volledige blazersbezetting: 2 fluiten, 2 hobo's en fagot, aangevuld met 3 trompetten en pauken in het feestelijke Gloria.

Waarom onderscheidt deze Missa zich van die andere vier uit dezelfde periode? Het antwoord vinden we in een brief die Bach op 27 juli 1733 schreef aan Friedrich August II, de nieuwe keurvorst van Saksen. Diens vader Friedrich August I (ook bekend als August der Starke) was op 1 februari van dat jaar overleden; Friedrich August II volgde hem niet alleen op als keurvorst van Saksen, maar ook, onder de naam August III, als koning van Polen en grootvorst van Litouwen. Met zijn in onderdanige en vleierende bewoordingen opgesteld schrijven hoopte Bach de titel van "Kurfürstlich-Sächsischer Hofcapellmeister" te verkrijgen. Niet dat hij daadwerkelijk een positie aan het hof in Dresden hoopte te verkrijgen, maar omdat Bach hoopte om met deze titulaire functie zijn status in Leipzig meer aanzien te

geven en mogelijk zijn financiële positie te verbeteren.

Ter ondersteuning van dit nederige verzoek stuurde hij wat hij noemde een "geringe Arbeit" mee: inderdaad, deze 5-stemmige, rijk-georkestreerde Missa. Een compositie die heel geschikt was om zo'n verzoek te ondersteunen, omdat het Kyrie en het Gloria immers zowel in de katholieke als in de lutherse liturgie een vaste plaats hadden. Saksen was overwegend luthers, maar de hoofdstad Dresden was in tegenstelling tot het overwegend lutherse Leipzig gemengd luthers-katholiek, en de keurvorst zelf moest katholiek zijn om op de Poolse troon te mogen zitten. Het is niet bekend of deze mis indertijd in Dresden (of in Leipzig) is uitgevoerd; Bach kreeg inderdaad de begeerde titel, maar pas 3 jaar later, in 1736.

Interessant is de symboliek die we aantreffen in het contrast tussen Kyrie en Gloria. Een contrast dat we mogen interpreteren als een muzikale verbeelding van de vorstelijke machtswisseling. Het Kyrie, overwegend ernstig van toon, staat dan voor de rouw om de gestorven keurvorst Friedrich August I, terwijl het feestelijk-jubelende Gloria de vreugde symboliseert om het aantreden van zijn zoon, de nieuwe keurvorst Friedrich August II (overigens een minder krachtige persoonlijkheid dan zijn vader August "der Starke"; de zoon verwierf

de bijnamen "de Sakser" en "de Dikke").

Waarom breidde Bach zijn Missa uit 1733, waarmee hij dus 'titulair hofcomponist' hoopte te worden, zo'n 15 jaar later (tegen het einde van zijn leven) uit met zijn oudere Sanctus (1724) en de katernen nrs. 2 en 4, waarin hij ook veelal putte uit eerder geschreven muziek? Er zijn verschillende theorieën en diverse speculaties, maar helemaal opgehelderd is het nooit, zal het vermoedelijk ook nooit worden. Een feit is, dat Bach met zijn "Missa tota", zijn "Missa Solemnis", zijn "Messe in H-moll", zijn "Hohe Messe" (of hoe we het werk ook verder willen noemen) de mensheid een ongeëvenaard meesterwerk heeft nagelaten. Een staalkaart van zijn artistieke kunnen, van zijn beheersing van de meest uiteenlopende stijlen die in zijn tijd gangbaar (of zelfs al 'achterhaald') waren. Een werk, even heerlijk om als vocalist of instrumentalist uit te voeren, als om als luisteraar-toeschouwer mee te beleven. Een erfenis van het unieke genie dat van 1685 tot 1750 zijn aardse bestaan leidde onder de naam Johann Sebastian Bach. En daarmee ongetwijfeld een mooie plaats veroverde in de hemel: ongeacht of die luthers of katholiek is.

Roeland Gerritsen

TEKSTEN EN VERTALINGEN

I - MISSA

Kyrie

Kyrie - Coro (a 5)

Kyrie eleison.

Heer, ontferm U over ons.

Christe - Duetto (Soprano I, II)

Christe eleison.

Christus, ontferm U over ons.

Kyrie eleison - Coro (a 4)

Kyrie eleison.

Heer, ontferm U over ons.

Gloria

Gloria - Coro (a 5)

Gloria in excelsis Deo.

Ere zij God in de hoge.

Et in terra pax - Coro (a 5)

Et in terra pax hominibus
bonae voluntatis.

*En vrede op aarde voor mensen
van goede wil.*

Laudamus te - Aria (Soprano)

Laudamus te, benedicimus te,
adoramus te, glorificamus te.

*Wij loven U, wij zegenen U,
wij aanbidden U, wij verheerlijken U.*

Gratias agimus tibi - Coro (a 4)

Gratias agimus tibi propter magnam
gloriam tuam.

Wij zeggen U dank om Uw grote
heerlijkheid.

Domine Deus - Duetto (soprano, tenore)

Domine Deus, rex coelestis, Deus Pater
omnipotens. Domine Fili unigenite,
Jesu Christe altissime, Domine Deus,
agnus Dei, Filius Patris.

Heer God, hemelse koning, God Vader
almachtig. Eniggeboren Zoon,
Jezus Christus, allerhoogste, Heer God,
lam Gods, Zoon van de Vader.

Qui tollis - Aria (alto)

Qui tollis peccata mundi, miserere nobis.
Qui tollis peccata mundi, suscipe
deprecationem nostram.

U, die de zonden der wereld draagt,
ontferm U over ons, verhoor
ons gebed.

Qui sedes - Aria (alto)

Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.

U, die aan de rechterhand van de Vader
zit, ontferm U over ons.

Quoniam tu solus sanctus - Aria (basso)

Quoniam tu solus sanctus,
tu solus Dominus,
tu solus altissimus, Jesu Christe.

Want U alleen bent heilig,
U alleen de Heer, U alleen
de allerhoogste, Jezus Christus.

Cum Sancto Spiritu - Coro (a 5)

Cum Sancto Spiritu in gloria
Dei Patris. Amen.

Met de Heilige Geest in de heerlijkheid
van God de Vader. Amen.

II - SYMBOLUM NICENUM

Credo

Credo in unum Deum - Coro (a 5)

Credo in unum Deum.

Ik geloof in één God.

Patrem omnipotentem - Coro (a 4)

(Credo in unum Deum) Patrem
omnipotentem, factorem coeli et terrae,
visibilium omnium et in invisibilium.

(Ik geloof in één God) De Almachtige,
Schepper van hemel en aarde, en van
alle zichtbare en onzichtbare dingen.

Et in unum Dominum - Duetto

(soprano I - alto)

Et in unum Dominum, Jesum Christum,
Filium Dei unigenitum, et ex Patre
natum ante omnia saecula.
Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero, genitum,
non factum, consubstantialem Patri,
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines et propter

En in één Heer Jezus Christus,
de eniggeboren Zoon van God, vóór
alle eeuwigheid uit de Vader geboren.
God van God, Licht van Licht,
ware God van ware God, geboren, niet
gemaakt, één in wezen met de Vader
door wie alle dingen gemaakt zijn.
Die om ons mensen en om ons

nostram salutem descendit de coelis.

Et incarnatus est - Coro (a 5)

Et incarnatus est
de Spiritu Sancto ex Maria virgine,
et homo factus est.

Crucifixus - Coro (a 4)

Crucifixus etiam pro nobis
sub Pontio Pilato, passus
et sepultus est.

Et resurrexit - Coro (a 5)

Et resurrexit tertia die secundum
scripturas, et ascendit in coelum, sedet
ad dexteram Patris,
et iterum venturus est cum gloria
iudicare vivos et mortuos,
cujus regni non erit finis.

Et in Spiritum sanctum - Aria (basso)

Et in Spiritum Sanctum, Dominum
et vivificantem, qui ex Patre
Filioque procedit,
qui cum Patre et Filio simul
adoratur et conglorificatur,
qui locutus est per Prophetas.

Et unam sanctam catholicam
et apostolicam Ecclesiam.

Confiteor - Coro (a 5)

Confiteor unum baptisma
in remissionem peccatorum.

Et expecto - Coro (a 5)

Et expecto resurrectionem
mortuorum.
Et vitam venturi saeculi. Amen.

heil uit de hemel is neergedaald.

En het vlees heeft aangenomen door
de Heilige Geest, uit de maagd Maria,
en mens geworden is.

Die ook onder Pontius Pilatus voor
ons gekruisigd is, geleden heeft
en begraven is.

En op de derde dag verrezen volgens
de Schriften, ten hemel gevaren en
zetelt aan de rechterhand van de Vader.
Hij zal wederkomen met heerlijkheid
om de levenden en de doden te oordelen.
En aan zijn rijk zal geen einde komen.

En in de Heilige Geest, de Heer die
levend maakt, die uit de Vader en de
Zoon voortkomt;
die samen met de Vader en de Zoon
aanbeden en verheerlijkt wordt;
die door profeten heeft gesproken,

En in de ene, heilige, katholieke
en apostolische kerk.

Ik belijd één doopsel
tot vergeving van zonden.

Ik verwacht de verrijzenis van
de doden.
En het toekomstig eeuwig leven. Amen.

III - SANCTUS

Sanctus

Sanctus - Coro (a 6)

Sanctus, sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth.

Heilig, heilig, heilig is God de Heer,
de God der hemelse machten.

Pleni sunt coeli Coro(a 6)

Pleni sunt coeli et terra gloria ejus.

Hemel en aarde zijn vol van zijn heerlijkheid.

IV - OSANNA, BENEDICTUS, AGNUS DEI, DONA NOBIS PACEM

Osanna, Benedictus

Osanna in excelsis - Coro (a 8)

Osanna in excelsis.

Hosanna in den hoge.

Benedictus - Aria (tenore)

Benedictus qui venit
in nomine Domini.

Gezegend Hij die komt
in de naam van de Heer.

Osanna repetatur - Coro (a 8)

Osanna in excelsis.

Hosanna in den hoge.

Agnus Dei

Agnus Dei - Aria (alto)

Agnus Dei,
qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

Lam Gods,
dat de zonden der wereld wegneemt,
ontferm U over ons.

Dona nobis pacem - Coro (a 4)

Dona nobis pacem.

Geef ons vrede.

UITVOERENDEN

Kamerkoor Sine Nomine

Dit jaar bestaat Sine Nomine 40 jaar. Dit feestjaar zal uitbundig worden uitgeluid met de uitvoering de Hohe Messe van J.S. Bach.

Met elkaar vormen de zangers van Sine Nomine de bijzondere koorklank die dit kamerkoor nu al 40 jaar kenmerkt.

De laatste 23 jaar onder de inspirerende leiding van Paul Valk. Niet alleen verrast de koorklank keer op keer, ook de gedurfde programmering is karakteristiek voor Sine Nomine.

Het koor zingt muziek uit alle tijden, verstillend, uitbundig, a capella of met instrumentale begeleiding en het gaat geen enkele uitdaging uit de weg.

Dat bleek ook in mei 2014. Paul Valk is dan inmiddels 20 jaar dirigent en zijn ultieme wens wordt vervuld: de uitvoering van de Mariavespers van Claudio Monteverdi voor koor, solisten en barokensemble.

Ook november 2015 ligt nog vers in het geheugen. Sine Nomine zong een programma met Litouwse muziek en de Vespers van Rachmaninoff op 22 november in de Sint Christoforuskerk in Schagen, samen met koorzangers uit Litouwen en hun dirigent Laurynas Vakarė Lopas.

Op 27 november zong Sine Nomine dit programma alleen in de volle Grote Kerk in De Rijp.

Het eerste concert van het jubileumjaar, Lage Landen Live, bevatte composities van oude en hedendaagse Nederlandse componisten.

In de Westerkerk in Amsterdam klonken op 4 mei van dit jubileumjaar nogmaals de Vespers van Rachmaninoff in de Westerkerk. Een prachtig en intiem muzikaal gebeuren, zowel voor het publiek als voor de uitvoerenden.

Wilt u meer weten over de voorgaande concerten?

Kijk op www.sinenominealkmaar.nl.

Sine Nomine bestaat uit

Sopranen

Christine Dragt
Anna Jonker
Marga van der Pol
Janneke Schuppert
Maaïke Sillmann
Simone Sohler
Iris Wimmers

Alten

Edmée Boerrigter
Titia Boerrigter
Christa Bos
Wilma Bos
Roosmarie van Dijk
Loes Timmer
Cornelia Wiemers
Carin Boonstoppel

Tenoren

Erik Beemster
Jan Berghuis
Fred Jonkhart
Hans Spaans
Paul Woudstra
Marten Kingma

Bassen

Richard den Bak
Herman v.d.Mark
Wilbert Sentenie
Wim Timmer

Projectleden Sopranen

Sibrechje Mulder

Alten

Damaris Kort

Tenoren

John Admiraal
Henk Bulthuis

Bassen

Henk Blankevoort
Wessel Slöetjes
Herman van der Steenstraten
Roeland Gerritsen

KAMERKOOR SINE NOMINE

Foto: Ninke Groot

Paul Valk, dirigent

Paul Valk (1969) studeerde orgel, koordirectie en kerkmuziek aan het Conservatorium en aan het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek in Utrecht. Daarnaast specialiseerde hij zich in piano, zang en orkestdirectie. Vanaf 1993 is Paul Valk dirigent van Sine Nomine. Naast Sine Nomine dirigeert hij nog twee grote koren: het Amsterdams Gemengd Koor met grote oratoria uitgevoerd in het Amsterdamse Concertgebouw en Soli Amersfoort. Incidenteel leidt hij als continuospeler vocaal ensemble Octagon uit Utrecht. Met ruim 900 middelbare scholieren voert Paul Valk al een aantal jaren als scratch in de Pieterskerk in Leiden de Messiah van Händel uit. Verder

PAUL VALK

begeleidt hij koren, instrumentalisten en vocalisten op orgel en piano.

Accademia Amsterdam - barokorkest

De naam Accademia Amsterdam komt voort uit het 17de en 18de eeuwse Italië. In die tijd was een accademia een instelling waar men niet alleen musiceerde maar ook discussieerde over allerlei zaken.

Het ensemble werd in 1990 opgericht door hoboïst Onno Verschoor. De musici zijn specialisten in het uitvoeren van Oude Muziek. Zij hebben hun ervaring opgedaan in beroemde ensembles als Les Musiciens du Louvre, De Nederlandse Bachvereniging, Currende en La Chapelle Royale. Accademia Amsterdam is veelzijdig en treedt regelmatig op in festivals, in

binnen- en buitenland. Het barokorkest verleent medewerking aan cantate-uitvoeringen, opera's en oratoria.

Daarnaast is het ensemble te horen in het kamermuziekcircuit.

De concertmeesterplek wordt gedeeld door Jan Pieter van Coolwijk en Mariëtte Holtrop.

Accademia Amsterdam werkt regelmatig samen met barokdans-specialiste Dorothée Wortelboer. De co-productie "Schipbreuk in Hoepelrok", een serie voorstellingen op een binnenvaartschip, nam plaats in het Oerol-festival op Terschelling. Het

ensemble maakte een levendige cd met barokdansen, "A Choice Collection of Dances". Tijdens de opnamen werd live gedanst om precies de juiste karakters te kunnen vastleggen.

Het orkest was te gast in Festival Solomeo bij Perugia, Italië. Deze Nederlands-Italiaanse samenwerking leidde tot de cd "Passie en Vakmanschap", met kamermuziek van weerszijde van de Alpen.

Accademia Amsterdam is bezig met een bijzonder project rond Händels leermeester F.W. Zachow. Het omvat première's en opnamen van de kerkcantates van deze onterecht vergeten componist. Het ensemble staat onder leiding van de beroemde klavecijnist en dirigent Ludger Remy uit Dresden. De eerste succesvolle cd met cantates rond de kersttijd leidde tot

concertuitnodigingen, onder andere in de VS.

Samen met professioneel kamerkoor PA'dam voerde Accademia Amsterdam de gezongen(!) Goldbergvariaties uit onder leiding van Maria van Nieukerken. Vincent Bijlo werkte mee in de rol van J.S. Bach.

Jaarlijks organiseert het ensemble een zomercursus kamermuziek/kunst/koken in Perugia (Italië) voor amateur-musici, (koor)zangers en liefhebbers van Italië. In 2015 viert Accademia Amsterdam het 25-jarig jubileum met "Koninklijke" concerten en een extra feestelijke zomercursus.

De cd's van Accademia Amsterdam kunt u in de pauze of na afloop van het concert kopen bij de koffietafel of de ingang van de zaal. U kunt ook terecht op www.winkel.amstelimpresariaat.nl.

BAROKORKEST ACCADEMIA AMSTERDAM

Accademia Amsterdam

Traverso	Marion Moonen Clare Beesley	Viool 1	Mariëtte Holtrop (concertmeester) Frances Thé David Rabinovich
Hobo	Onno Verschoor Alayne Leslie Dorotha Gorlow	Viool 2	Jan Pieter van Coolwijk Evert Jan Schuur Judith Verona Martín
Fagot	Kees Hoek Thomas Oltheten	Altviool	Niek Idema / Marleen Zoutman Rachael Yates
Trompet	Gertjan Loot Marcel Mooibroek Femke Lunter	Violoncello	Wilma van der Wardt Cassandra Luckhardt
Pauken	Herman Halewijn	Contrabas	Hendrik-Jan Wolfert
Hoorn	Hylke Rozema	Orgel	Vincent Ranger

S O L I S T E N

Maayan Licht is geboren in Israël.
Hij studeerde tijdens zijn middelbare
schooltijd “alternative theatre” bij de
docenten Pablo Zaltzman en Neta Plozky,
de oprichters van de “first alternative
theatre school” in Israël.

Van 2011 – 2013 studeerde hij zang
aan het Conservatorium van Netanya
bij docent en dirigent Vita Gurevich.
Hij vervolgde zijn zangopleiding aan
de afdeling “oude muziek” bij het
Koninklijk Conservatorium in Den
Haag. Hier volgde hij lessen bij o.a.
de docenten Rita Dams, Jill Feldman,
Michael Chance en Peter Kooij.
Momenteel studeert hij aan het
Conservatorium van Amsterdam bij
Xenia Meijer en Maarten Koningsberger.
Maayan was van 2003 – 2008
verbonden aan het “Moran Choir”

o.l.v. Naomi Faran waarmee diverse
concerten en uitvoeringen werden

MAAYAN LICHT - SOPRAAN

gegeven zowel in Israël als daarbuiten. In de jaren 2012 en 2013 werkte hij mee aan het “City meets music” festival in Netanya. In juni en november 2014 trad hij op in de ambtswoning van de burgemeester van Amsterdam bij een ontmoeting tussen afgevaardigden van de Israëlische Ambassade en de Nederlandse regering.

Maayan was in 2014 winnaar van the Keren Sharet Scholarship competitie in barokke en klassieke zang en kreeg de Publieksprijs in de “Aviv competitions” in 2015.

In februari 2015 en 2016 zong hij de sopraansolo in the Messiah van G.F. Händel in de Pieterskerk in Leiden.

Countertenor **Dave ten Kate** werd geboren in Nederland en begon op zeer jonge leeftijd met zingen als sopraan in het Haags Matrozen Koor. Hier kreeg hij zijn eerste zanglessen van Gregor Bak en Sipke de Jong. Na de middelbare school zette hij zijn studie voort aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij Rita Dams en Wout Oosterkamp, waarna hij een aantal jaren les had van Marjan Kuiper.

Mogelijk gemaakt door de VandenEnde Foundation, volgde Dave lessen van Martha Sharp, Johannes Effertz-Wolf, Monika Lentz en Adriaan de Wit aan het Mozarteum in Salzburg. Hier werd al snel duidelijk dat zijn stem zeer veel mogelijkheden had.

Aan het begin van zijn carrière werd Dave geselecteerd voor een Masterclass, gegeven door de beroemde countertenor Michael Chance. Zijn participatie werd uitgezonden tijdens het tv programma ‘Masterclass’ van Sonja Barend. Ook

Michael Chance sprak van een groot talent en voorspelde een internationale carrière.

Dave ten Kate is een veel gevraagd solist voor oratorium- en barokconcerten. Op zijn repertoire staan onder meer de Matthäus Passion en het Weinachts Oratorium van Bach, Theodora en Judas Maccabaeus van

DAVE TEN KATE - COUNTERTENOR

Händel. Hij zingt ook in opera's van o.a. Händel, Gluck, Mozart, Purcell en Monteverdi. Daarnaast wordt hij gevraagd door moderne componisten en zingt hij muziekstukken van o.a. Bernstein: Chichester Psalms en songs van Sondheim.

“Tot de belangrijkste muzikale ontdekkingen in ons land behoort stellig die van Dave ten Kate. Aan de hand van bijvoorbeeld zijn aandeel (altpartij) in de Matthäus Passion van Johann Sebastian Bach blijkt zonneklaar dat we hier met een vocalist van doen hebben die een ongekend hoog technisch niveau moeiteloos weet te paren aan een diep emotioneel , muzikaal engagement. Daarbij valt het karakter van zijn stem op door een soms naar een zilverkleurige lichtheid neigende glans en een rimpelloze egaliteit. De stem als zodanig ‘zit’ weldadig ruim, zodat ongeacht het register waarin wordt geopereerd, onafgebroken van een aangename souplesse sprake is. Na René Jacobs, Michael Chance en Andreas Scholl lijkt er, zoveel is duidelijk, een nieuwe ster aan het ‘stimmliche’ firmament te zijn verschenen. Een musicus, zoveel is nu al duidelijk, van wie de wereld tot in lengte van vele jaren nog heel veel zal gaan horen” (Musicoloog en journalist Maarten Brandt)

Zijn veelzijdigheid komt ook in muziektheater naar voren, waarin zijn passie en talent voor zowel

zingen als acteren perfect tot uiting komt. Hij beweegt zich dan ook in de theaterwereld om deze gecombineerde kunstvorm met verve uit te oefenen. Dave wordt regelmatig gevraagd om live muziek te verzorgen bij ballet gezelschappen (o.a. Het Nationale Ballet) en filmmuziek in te zingen. Samen met diverse pianisten en andere instrumentalisten geeft hij recitals, waarin hij kleurrijke programma's ten gehore brengt, die uitgaan van een gevarieerd spectrum aan muzikale stromingen. Zijn concerten worden omschreven als “een lust voor het oor en hart”!

Dave ten Kate houdt zich intensief bezig met het castratenrepertoire, een gebied waarbij zowel technisch als muzikaal een hoog niveau vereist is. Eigenschappen die ruimschoots vertegenwoordigd zijn in zijn stem. Ongeacht het register waarin wordt geopereerd, met name in de hoogte, is er sprake van een onafgebroken, aangename souplesse. Zijn liefde voor de opera is erkend en herkend, en daar zijn stem beschikt over zoveel kleur en hoogte wordt hij in vele landen gevraagd om zijn medewerking te verlenen.

Een aantal nieuwe partijen en rollen staan gepland, waaronder de titelrol in Orfeo ed Euridice van Gluck, Cherubino in Le nozze di Figaro van Mozart en Sesto uit Giulio Cesare van Händel.

SEIL KIM - TENOR

“nobel, warm en meesterlijk gecontroleerde stem” – Der Landbote, Switzerland

“intelligent zingende tenor” - Brabants Dagblad, Netherlands, “absolute heldere dictie, grote muzikaliteit, kortom een kwaliteitsstem”, KS Thomas Quasthoff

Tenor **Seil Kim** is geboren in Seoul. Door de Arts Council Korea werd hij een leidend Koreaans artiest genoemd. Hij heeft een zeer breed repertoire opgebouwd zowel op gebied van opera, als concert en oratorium, maar ook het liedrepertoire reikt van barok tot modern, waarin hij niet beperkt wordt door periode, genre of taal. Hij trad vaak op in Europa, Azië, zoals onder andere in het Concertgebouw Amsterdam, Festspielhaus in Baden-Baden, Musikverein in Wenen,

Staatsoper in Berlijn, Tonhalle in Zürich, Händelfestival in Luzern, en Seoul Arts Center.

Seil Kim won diverse prijzen. Zo was hij winnaar van het Internationaal Schubert Concours in Osaka, hij won de tweede prijs bij het Maria Callas Concours in Athene, de derde prijs bij de competitie bij Thomas Quasthoff voor “Das Lied” in Berlijn. Verder won hij tweemaal de Zwitserse Migros Prize en ook tweemaal de Kiefer Hablitzel Price in Zwitserland. Bovendien ontving hij de Best Vocal Prize bij het Verbier Festival en de eerste prijs bij de Kiwanis Lied Duo Competition.

In 2010 ontving hij de prijs van de Vrienden van het Lied bij het Internationaal Vocalisten Concours in Den Bosch.

Seil's docenten waren o.a. Nicolai Gedda, Franco Corelli, Eric Tappy en Scot Weir. Hij ontving het diploma van het Conservatorium di Santa Cecilia in Rome en een concertdiploma van het Conservatoire de Musique in Genève. Vervolgens behaalde hij aan de Zürcher University of the Arts het solistendiploma als “Musiker”. Gedurende het seizoen 2007 – 2008 vervolgde Seil Kim zijn carrière als lid van de Nederlandse Opera Studio en werd hij zeer gewaardeerd bij het Ravinia Festival in the USA.

Onlangs gaf hij een succesvol liedrecital in Nederland en België, begeleid door pianist Rudolf Jansen.

Frans Fiselier studeerde af aan het Sweelinck conservatorium bij Cora Canne Meyer en zette zijn studie voort bij William Murray te Berlijn. In 1984 won hij drie prijzen op het internationaal vocalistenconcours Den Bosch, (categorie lied) en in 1986 ontving hij de Toonkunst-jubileumprijs, waarna hij een veelgevraagd solist werd bij vele opera- en oratoriumgezelschappen in Nederland.

Zo gaf hij concerten met het Orkest van het Oosten, het Residentie-orkest, Limburgs Symphonieorkest, het Brabants orkest, en met het Noord Nederlands Orkest. Tevens werkt hij regelmatig mee met het Combattimento Consort onder leiding van Jan Willem de Vriend.

FRANS FISELIER

Frans Fiselier maakte deel uit van de studio van de Nederlandse opera en zong daarna in diverse producties van de Nederlandse opera (Il barbiere di Sevilgia, Die glückliche Hand), Opera Forum (The Rape of Lucretia, Tosca), La Monnaie te Brussel (Un Ballo, Don Carlos), De Vlaamse Opera (Rigoletto, Le grand Macabre, La Fanciulla del West, Werther), het Onafhankelijk Toneel te Rotterdam (Cosi fan Tutte, L'incoronazione di Poppea, Rodelinda), en bij de Nationale reisopera (Plathee). Tevens zong hij in moderne opera's van o.a. Klaas de Vries, Bernard van Beurden, Kees Olthuis en Martijn Padding.

In oktober 2003 zong Frans Fiselier de rol van zwarte minister in Le Grand Macabre (Ligeti), bij het BBC Symphony Orchestra te Londen, en in februari 2004 volgde de rol van Eomolpus in Satyricon (Maderna), bij de opera van Nancy.

In 2004 zong hij in een speciale bewerking vier rollen in Mozart's Le Nozze di Figaro met het Nederlands blazersensemble. Eveneens met het Nederlands Blazersensemble zong hij in 2008 in een tot kameropera bewerkte versie van Rossini's "Il turco in Italia". In 2005 was hij te gast bij het Gelders orkest als Guglielmo in Cosi fan tutte, en in 2008 als Leporello in Don Giovanni, in 2009 als Baron Zeta in die Lustige Witwe, alle o.l.v. Martin Sieghart. Bij de Nederlandse opera was Frans Fiselier in 2011 opnieuw te

gast in de productie Billy Budd (Britten) en o.l.v. Rene Jacobs in Plathee van Rameau.

In 2012 vertolkte hij wederom de rol van Figaro in Le Nozze maar nu in het StadtTheater Baden bei Wien waar hij in 2017 weer te gast zal zijn

Tot zijn repertoire behoren o.a. Papageno, (Die Zauberflöte) Figaro, il Conte (Le Nozze di Figaro) Don Alfonso, Guglielmo (Cosi fan tutte) Junius (Lucretia) Malatesta, (Don Pasquale) Belcore (L'elisir D'amore)

Garibaldo (Rodelinda) Falke (Die Fledermaus).

Het oratoriumrepertoire van Frans Fiselier omvat vele componisten en vele stijlperiodes, (o.a. Bach's passionen, Händel's Messiah, Mozart's Requiem, Mendelssohn Elias, Verdi Requiem).

Ook gaf hij vele liederenrecitals in binnen- en buitenland (o.a. voor de vereniging Vrienden van het Lied).

Bij de Nederlandse omroepverenigingen is hij regelmatig te horen.

Sinds 2015 maakt hij deel uit van het ensemble Taralli, een groep van 4 zangers die operarepertoire op een speelse manier bij een breed publiek brengt.

Vanaf 2012 is Frans Fiselier als hoofdvakdocent zang verbonden aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag.

▲ Zelfontworpen zegel van J.S. Bach.

◀ Het orgel van Bach, speciaal voor zijn huis in Arnstadt.

Roeland Gerritsen (Den Haag, 1952) studeerde muziekwetenschappen, Italiaans en theaterwetenschappen aan de RijksUniversiteit Utrecht. Hij werkte 6 jaar bij het Muziekcentrum van de Omroep als productie leider van het Groot Omroepkoor. Ook vervulde hij organisatorische functies bij Quink Vocaal Ensemble en bij het Egidius Kwartet. Hij schreef en regisseerde een reisvoorstelling over Chopin en George Sand die een zestal jaren door geheel Nederland te zien is geweest, en in het kader van de Zeister Mozartweek 1993 regisseerde hij een dubbelproductie van Mozarts "Thamos, König in Ägypten" en Benda's melodrama "Medea" met Lucia Meeuwsen en Marc Pantus in de hoofdrollen. Sinds 2007 is hij als

ROELAND GERRITSEN

muziek-samensteller en regisseur verbonden aan NPO Radio 4, waar hij programma's samenstelt voor KRO-NCRV (De Ochtend van 4) en Omroep MAX (Muziekwijzer).

Roeland zingt al bijna 40 jaar in diverse koren en ensembles, waaronder het Nederlands Kerkmuziek Ensemble, de Utrechtse Studenten Cantorij, Kamerkoor Venus (dat hij in 1981 oprichtte met dirigent Bruno de Greeve), het Nederlands Bach Ensemble (dat hij in 1983 oprichtte met dirigent Krijn Koetsveld) en MUSA. Tot voor kort was hij de laagste stem in het dubbelkwartet "8Zonder", een close harmony vocal group waarvoor hij ook diverse arrangementen heeft geschreven. Tegenwoordig zingt hij voornamelijk in projectmatig werkende ensembles o.l.v. dirigenten als Peter Dijkstra, Nanneke Schaap, Rutger Valentijn Mauritz en Dirkjan Horinga. Bij laatstgenoemde dirigent zong hij in barokprojecten van La Pellegrina tijdens de zomers van 2013 en 2014 in Bechyně (Tsjechië) solopartijen in werken van o.a. Rameau, Campra, Händel, Tunder en Purcell (o.a. de Cold Giant in "King Arthur"). Met ingang van het seizoen 2016-17 is hij de bas-bariton in het barokensemble "Con Piacere", dat in de kern bestaat uit vijf vocalisten en een continuogroep van luit, viola da gamba en orgel/klavecimbel.

Volgende concerten

Zondag 26 maart 2017 voert Sine Nomine een passieconcert uit met onder andere Requiem van Herbert Howells. Locatie wordt later bekendgemaakt.

Samen met het Amsterdams Gemengd Koor zingt Sine Nomine op 22 april 2017, 20.15 uur, in het Concertgebouw Amsterdam onder meer Magnificat - J. Rutter en Requiem - M. Duruflé
Meer informatie op www.sinenominealkmaar.nl.

Meezingen in Sine Nomine

Er is nu plaats voor bassen.
Kijk op www.sinenominealkmaar.nl

Concertnieuws

U kunt u aanmelden op www.sinenominealkmaar.nl voor gratis toezending van ons Concertnieuws. Enkele keren per jaar krijgt u dan informatie over onze optredens in uw mailbox.

Donateurs

U kunt ons financieel extra steunen door donateur te worden. Vanaf € 25 per jaar bent u reeds donateur en u geniet dan extra voordelen. Kijk op www.sinenominealkmaar.nl voor meer informatie en aanmelding als donateur.

Adverteren

U kunt ook adverteren in onze programmaboekjes. Vanaf slechts € 35 is het al mogelijk te adverteren in ons programmaboekje. Kijk www.sinenominealkmaar.nl of vraag ons naar alle mogelijkheden: info@sinenominealkmaar.nl

Tot ziens bij een van onze volgende concerten.

Mr. G.J. van Leersum *notaris*
Mr. N.M.E. van der Ploeg-Pot *notaris*

- Postbus 245 - 1850 AE Heiloo
- Kennemerstraatweg 83 - Heiloo
- telefoon 072 - 533 78 00
- fax 072 - 533 59 94
- e-mail: info@vanleersumvanderploeg.nl
- internet: www.vanleersumvanderploeg.nl

// Netco beveiligt en bouwt computersystemen en infrastructuren.

Systeembeheer - Beveiliging - Retailnetwerk - Pinnen

// Ze hebben dat heel netjes gedaan. Ik was daar echt van onder de indruk //

Manager ICT - Krijco

HET KRUKJE DAT IEDEREEN ZIET ZITTEN!

FESTIVALCHAIRS™
WWW.FESTIVALCHAIRS.COM

Eten en drinken op het plein

Stationsplein 5, Heiloo

Tel: 072-7439853

stem voice stimme

Stemvorming volgens de Lichtenberger® methode

leer moeiteloos zingen
met een vrije en rijke klank
in een wakker en ontspannen lichaam

onderzoek de fysiologie van het zingen
door nieuwe zintuiglijke ervaringen en
geniet van het zingen en je klank

Damaris Kort

damaris_kort@yahoo.com
06 41128709
Bachlaan 4
1817GJ Alkmaar

www.damariskort.nl

ORTHOVISIE

juiste kijk op gezondheid

Wilma Bos

orthomoleculair arts

Oude Kanaaldijk 7
1825 AT Alkmaar

072-531 79 90

orthovisie@kpnmail.nl
www.orthovisie.nl

Louvre- en paneelluiken

*De luiken worden door een vakman
handmatig op maat gemaakt naar uw
wens.*

Vraag uw offerte vrijblijvend aan via **info@houtvannoud.nl**
www.houtvannoud.nl

Bewandel met mij de weg naar duurzaamheid

Reigerweg 16
1873 HR Groet
072-509 06 58
06-41 08 33 14
info@paulwoudstra.nl
www.paulwoudstra.nl

PuurNatuur

dus:

Zoveel mogelijk natuurlijke/ecologische materialen

Minimaal gebruik van chemische middelen en hardhout

Maak nu uw volgende stap naar energieneutraal wonen

Adviesbureau én Klussenbedrijf voor:

Woningisolatie | Energiebesparing | Woning- en tuinonderhoud | Maatwerkadviezen

**Altijd wel
een vestiging
in de buurt**

Rollebol kindercentra biedt: opvang op maat!

Rollebol is een professionele kinderopvangorganisatie voor ouders die veel waarde hechten aan kwaliteit, service en flexibiliteit. Onze dienstverlening is optimaal mogelijk afgestemd op uw eisen en wensen.

Rollebol kindercentra heeft kwaliteit hoog in het vaandel staan en is HKZ/ISO 9001-2009 gecertificeerd.

Bij ons kunt u niet alleen kiezen voor reguliere kinderopvang, maar ook in te roosteren dagdelen en flexibele opvang op basis van uren. Op diverse locaties in Alkmaar bieden we Opvang voor 0-4

jarigen, en voor kinderen vanaf 4 jaar is er BSO (buitenschoolse opvang) en TSO (tussenschoolse opvang). Alle vestigingen van Rollebol kindercentra zijn geopend van 07.00 uur tot 19.00 uur.

Meer informatie:

Centrale administratie: Kennemerstraatweg 13 - 1814 GA Alkmaar - e: info@rollebol.nl - t: 072 566 90 28

www.rollebol.nl

Gaat u VERBOUWEN?

Begin met het maken van een kostenplaatje

BKS
bouwkosten
calculatie en advies

BKS Schagen
Harmenkaag 14
1741 LA Schagen

T 0224 - 29 65 80
F 0224 - 21 21 76
E info@bksschagen.nl

www.bksschagen.nl

Colofon

Omslagfoto: Detail uit gebrandschilderd
RAAM VAN DE THOMASKIRCHE in Leipzig.

Redactie:

Marga van der Pol

Vormgeving en druk:

Typos Print & Vormgeving, Castricum